

Preventiv 2025

M E S S A D I

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Stimada signura presidenta
Stimadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Resumaziun

Il preventiv 2025 dil quen da gudogn e sperdita siara cun in surpli da recavs (gudogn) da frs. 28'400.-- (preventiv 2024: frs. 100'600.--). En cumparegliaziun cul preventiv 2024 ei buca previu in augment da cuosts. Igl onn 2025 quenta la suprastanza communal da contonscher in'atgna finanziaziun da frs. 730'100.-- (preventiv 2024: 1'118'100.--) e far investiziuns nettas da frs. 3'755'400.-- (preventiv 2024: 7'219'000.--).

Investiziuns

El preventiv 2025 eisi previu da far investiziuns nettas da frs. 3'755'400.--. Vid ils baghetgs dalla scoletta e halla Cons eisi previu da montar fotovoltaica. Plinavon eisi previu d'ir egl onn 2025 definitivamein vid la planisaziun dallas mesiras "Cons" e "Casa Communal" sin basa dil concept d'augmentar l'attractivitat dil vitg. La mesira "Cons" stat era en connex cun examinar co ins savess crear el contuorn dalla halla Cons in center da sentupada interessant ed attractiv per famiglias. Ulteriuramein duein las duas fermadas da bus alla Via Alpsu "Cucagna" ed "Acla da Fontauna" vegnir realisadas, las qualas ein denton dependentas dil progress dalla realisaziun digl hotel Acla da Fontauna e la sanaziun dalla Via Alpsu. Pil menaschi tecnic eisi previu da far investiziuns en maschinas pli grondas. Cun la realisaziun dalla davos'etappa d'ennevar va era la davosa transcha pils indrezs da far neiv ella summa da 500'000.- en vigur. Enviers il program d'investiziun 2024-2033 ein neginas investiziuns extraordinarias pli grondas previdas, anzi, igl ei vegniu restrenschiu sin las investiziuns necessarias realisablas. Ils principis interns dalla planisaziun da finanzas ein cun quella reducziun aschia secapescha garanti.

Atgna finanziaziun

L'atgna finanziaziun 2025 da frs. 730'100.- ei in ton pli bassa ch'el preventiv 2024. Quei resultat plitost magher resultescha cunzun ord il fatg, che las entradas el sector dalla vendita d'energia da concessiun e participaziun ein sereducidas massivamein. Ils prezis sin fiera ein curdai ils davos 1-2 onns extraordinari spert e fetg. Plinavon sa la vischnaunca buca pli quintar cun talas entradas extraordinarias sco ils davos onns el sector dallas taglias generalas e specialas. Il quen final 2024 vegn a dar in maletg, co ils recavs da taglia sesviluppeschon. Igl ei vegniu budgetau uonn aschi realistic sco pusseivel, e quei sin basa dils quens annuals precedents. Tonaton contonscha il resultat da quell'impurtonta cefra da clav (CF) igl onn 2025 buca las altas finamiras dalla suprastanza communal.

Deposit da prefinanziaziun

A vesta dil resultat final dil quen annual 2025 vegn la suprastanza communal a far ponderaziuns schebein e nua ch'ina eventuala prefinanziaziun fuss pusseivla e necessaria.

Pei da taglia

Ils 3 da mars 2024 ha la populaziun decidiu da reducir il pei da taglia per ulteriurs 11% da 110 sin 99%. La davosa reducziun dil pei da taglia per 10 % da 120 sin 110 % ha giu liug igl onn 2022. Sco gia sura menziunau sto aschia vegnir quintau igl onn 2025 cun pli paucas entradas da taglia. Cun sebasar sin ils quens annuals precedents quenta la suprastanza communal denton tuttina buca cun ina sminuaziun dallas entradas da taglia cumparegliu cun il preventiv 2024.

Conclusiun

La situaziun finanziaria dalla vischnaunca da Mustér ei aunc adina buna. Il quen 2024 ed il svilup 2025 vegnan a mussar en tgei direcziun che las finanzas semovan. Indiscutabel ei, che la vischnaunca sto far ulteriuras investiziuns per sesviluppar vinavon e daventar in liug interessant ed attractiv da habitar per famiglias. Sper in saun tenercasa financial ei la finamira suprema dalla suprastanza communal da garantir a liunga vesta in svilup progressiv dalla vischnaunca.

Cumparegliaziun preventiv 2025, preventiv 2024 e quen 2023

<u>Quen da gudogn e sperdita</u>	Preventiv 2025		Preventiv 2024		Quen 2023
Cuosts	frs.	17'988'800	frs.	17'965'600	frs. 18'370'420
Recavs	frs.	18'017'200	frs.	18'066'200	frs. 18'574'032
Surpli entradas	frs.	28'400	frs.	100'600	frs. 203'612
<u>Quen d'investiziun</u>					
Investiziuns bruttas	frs.	4'950'100	frs.	8'377'000	frs. 4'463'839
Entradas	frs.	1'194'700	frs.	1'158'000	frs. 439'769
Investiziuns nettas	frs.	3'755'400	frs.	7'219'000	frs. 4'024'070
Atgna finanziaziun (cash-flow)	frs.	730'100	frs.	1'118'100	frs. 2'669'258
Grad d'atgna finanziaziun		19.44 %		15.49 %	66.33 %

Informaziuns nova structura communal e cuosts da personal 2025

Novas structurass

Daniev ein ils cuosts da personal reparti tenor departament e sparta. Sco giu endamen alla davosa seduta dil cussegl da vischnaunca dils 13 da settember 2024 vegn explicau quella tematica uonn empau pli detagliau el preventiv.

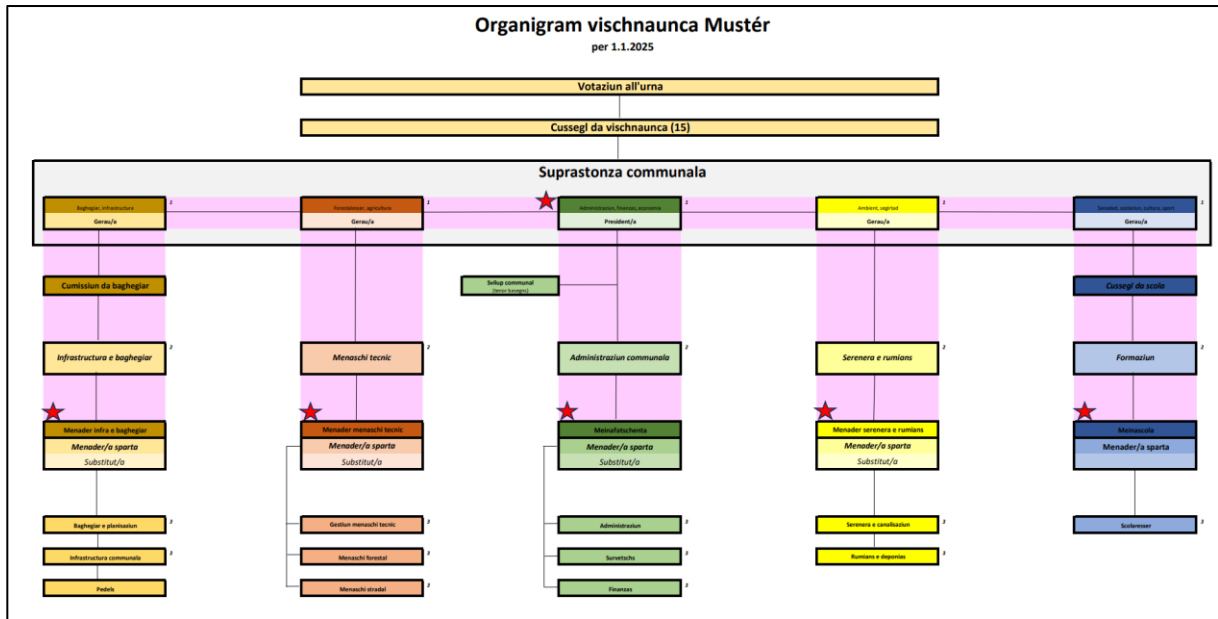
Cheu ina survesta dallas tschun spartas communalas (tenor organigram):

- **Administraziun communal**
- **Infrastructura e baghegiar**
- **Menaschi tecnic**
- **Serenera e rumians**
- **Formaziun**

Consequenzas dalla transformaziun communal:

- Nova sparta "serenera e rumians" sut il departement gia existent "ambient, segirtad". Quella sparta era entochen dacheu suttamessa organisatoriamein agl uffeci "infrastructura e baghegiar".
- Ils pedels (casa communal e formaziun) van daniev sut la sparta "infrastructura e baghegiar", partiziun infrastructura communal.
- Mintga menader dalla sparta ha el futur ina substituziun. Aschia era la nova sparta "serenera e rumians".

Organigram cun departaments, spartas e partiziuns

¹ departament
² sparta
³ partiziun

Cumparegliaziun cuosts da persunal 2025-2024

Sparta	Preventiv 2025	Plazzas %	special 2025	Preventiv 2024	Plazzas %	special 2024	Differenza
Administraziun communal	581'000	570 %	20'000	627'000 (588'+24'+15')	595 %		- 46'000
Infrastructura e baghegiar	334'000	375 %	40'000	397'000 (274-24+13+128+6)	355 %	50'000	- 63'000
Menaschi tecnic	1'065'000	1140 %		1'035'000 (1'050'-15')	1140 %		+ 30'000
Serenera e rumians	171'000	200 %	40'000	118'000	100 %	32'000	+ 53'000
Formaziun	2'194'000	1'732 %		2'078'000	1'706 %		+116'000
TOTAL	4'345'000		100'000	4'255'000		82'000	+90'000
Budget	4'445'000 inkl.			4'337'000 inkl.			

Explicaziuns

Special

- Las posiziuns "special" ein da capir sco cuosts da personal extraordinaris ch'ins ha priu separau dils preventivs per aschia saver cumparegliar ils cuosts effectivs che sedattan a liunga vesta. Sut cuosts extraordinaris van cuosts da personal, che sedattan ord l'occupaziun temporara dubla dad ina piazza muort surdada tier pensiunaments.

Administraziun communal

- El preventiv 2024 figurava la summa da frs. 588'000.--. Per saver cumparegliar cun il preventiv 2025 ei vegniu quintau si ils cuosts da personal dil secretariat dallas spartas infra e baghegiar & menaschi tecnic. Cun la nova structura vegn il secretariat da quellas duas spartas integrada ella sparta dall'administraziun.
- Grazia allas novas structuradas (centralisar l'administraziun) sa vegnir spargnau rodund frs. 15'000.
- Plinavon ha la regiuvaziun dil personal communal in marcant effect sin ils cuosts da personal.

Infrastructura e baghegiar

- El preventiv 2024 ei vegniu quintau si las pagas dils pedels dallas spartas administraziun (casa communal) e formaziun (scola). Plinavon ei il secretariat buca pli ella summa totala.
- La gronda part dil respargn stat en connex cun la regiuvaziun dil personal communal.
- Plinavon figurava el preventiv 2024 ina pintga reserva da rodund frs. 10'000 ch'ei buca pli necessaria.

Menaschi tecnic

- Muort il surpli da lavur (vias turisticas, meglieraziun, forestal) duei vegnir salvau il diember da personal tiel menaschi tecnic, pia buca vegnir cumpensau il pensum da rodund 40% che vegneva entochen dacheu mess a disposiziun per la sparta "serenera e rumians" (lavurs generalas serenera).
- Plinavon cuntegn il preventiv 2025 ina pintga reserva ca. frs. 20'000.- per la piazza sco selvicultur da project e bostger ch'ei vegnida scretta ora daniev.

Serenera e rumians

- Tier la nova sparta serenera e rumians drova ei daniev ina substituziun. Plinavon vegn cun l'engrondaziun dalla serenera pretendiu in ton dapli engaschament procentual (ca. 40-60%).
- Cun quei augment duei era l'incarica el sector dils rumians vegnir cumpensada, aschia ch'il personal dil menaschi tecnic sto buca pli sefatschentar cun la sparta serenera e rumians. Excepciuns sa ei adina dar.

Formaziun

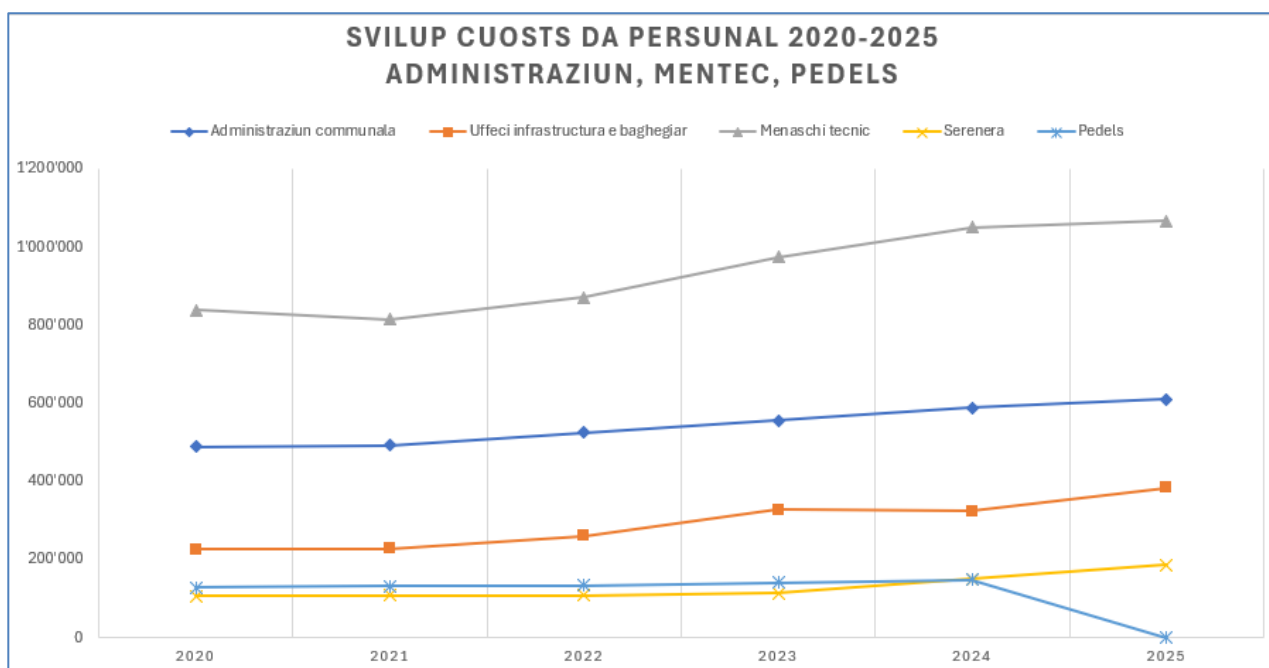
- Il grond augment da cuosts da personal sedat entras igl augment da scolarAs en nossa scola populara. El scalem primar vegn ei a dar naven digl uost 2025 ina classa dubla cun l'emprema classa. La classa dubla actuala dalla 6avla classa vegn a visitar la scola superiura sco classa dubla. Aschia vegn ei a dar duas classas dublas naven digl uost 2025.
- Plinavon ei gia vegniu adattau las pagas dil personal da scola alla revisiun parziala dalla lescha da scola. Cunzun las pagas dallas persunas d'instrucziun sil scalem dalla scoletta vegnan adattadas conform al nivel da paga cun ils cantuns dalla Svizra Oriental. Naturalmein sa quei tut tenor conclus dil Cussegl Grond aunc semidar.

Conclusiun

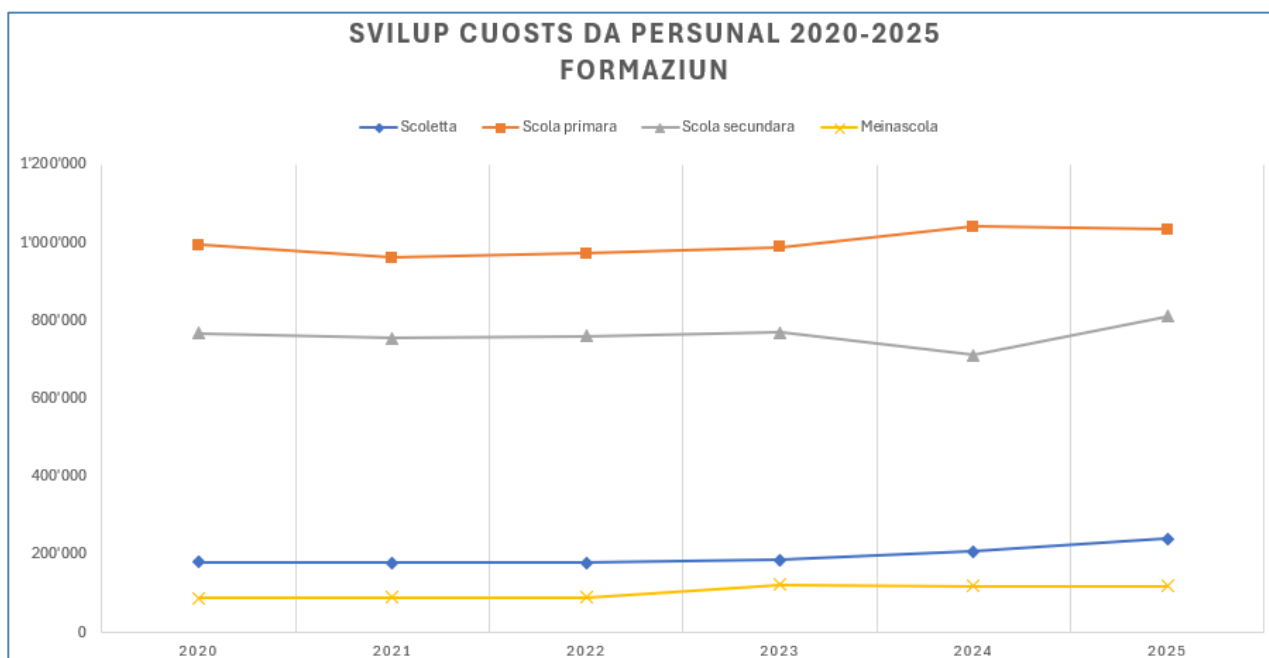
- Igl augment da cuosts da frs. 90'000 resp. 2.1% ei cunzun da menar anavos sil surpli da cuosts ellas spartas formaziun & serenera e rumians.

Svilup dils cuosts da persunal

Svilup dils cuosts da persunal 2020-2025 (fontauna: preventiv 2020-2025)

Svilup dils cuosts da formaziun 2020-2025 (fontauna: preventiv 2020-2025)

Cumparegliaziun cuosts da persunal totals

Cumparegliaziun cuosts da persunal totals en relaziun cun il diember da habitonts permanents:

Vischnaunca	preventiv 2023	Habitonts 2022	Cuosts/persuna
Mustér	frs. 5'369'300	2009	frs. 2'673 per persuna
Breil	frs. 5'032'200	1719	frs. 2'927 per persuna
Glion	frs. 14'944'300	4969	frs. 3'007 per persuna
Tujetsch	frs. 4'320'250	1180	frs. 3'661 per persuna

En cumparegliaziun cun autras vischnauncas turisticas resp. vischnauncas cun in pensum da center ein ils cuosts da persunal totals en relaziun cun il diember da habitonts permanents in ton sut la media. Aschia ch'ins sa concluder, che la vischnaunca da Mustér tegn quen e dat grond'attenziun als cuosts da persunal.

Ulivaziun dallas contribuziuns dall'assicuranza d'accident

Ils collaboraturs dil menaschi tecnic, digl uffeci infrastruttura e baghegiar ed ils pedels vegnan segirai obligatoriamein tier la segirada SUVA. Ils auters collaboraturs ein segirai tier la ÖKK. La SUVA pretenda marcantamein pli aultas contribuziuns che l'ÖKK, aschia ch'ei resultescha in disavantatg finanziar per ils collaboraturs segirai tier la SUVA. Sco il cussegl da vischnaunca ha decidiu a caschun dalla revisiun parziala dil regulativ per il persunal communal vegn quella differenza ulivada naven dil schaner 2025, aschia ch'il patrun surpren el futur quella differenza. Consequentamein vegn igl entir persunal tractaus tuttina. Quella differenza augmenta ils cuosts da persunal/socials per rodund frs. 15'000.--.

Ulteriuras informaziuns ed adattaziuns el preventiv 2025

Resumaziun dallas pli impurtontas differenzas che han influenza negativa sin la liquiditad:

Entradas

Economia publica (8)

- Entradas vendita energia da concessiun e participaziun -1'182'000

Expensas

Administraziun generala (0)

- Indemnisaziun suprastonza communal +13'000

Segirtad publica (1)

- Pumpiers (mobiliars, maschinas, vehichels) +43'000

Scolaziun e formaziun (2)

- Contribuziun scola da talents +16'000

- Baghetgs da scola e halla Cons (manteniment) +73'000

- Contribuziun al progimnasi +74'000

Sanadad (4)

- Contribuziun casas da tgira +80'000

- Contribuziun survetsch da spitex +97'000

Economia publica (8)

- Taxas turisticas SDT e svilup regiun turistica ASD +53'000

Explicaziuns

Entradas ord vendita d'energia (8712.4250.00 e 8712.4250.01)

Las entradas ord la vendita d'energia da concessiun e da participaziun vegnan ad esser per igl onn 2025 marcantamein pli bassas ch'igl onn 2024. Per igl onn 2024 havevan nus aunc saviu quintar cun in prezi d'energia en la vendita dad intragliauter frs 0.232 per l'energia da concessiun, resp. frs. 0.217 per l'energia da participaziun. Per igl onn 2025 vegn quintau cun in prezi da frs 0.096 per l'energia da concessiun, resp. frs. 0.093 per l'energia da participaziun. Totalmein munta quei ina sminuaziun dallas entradas da frs. 1'182'000.- visavi il preventiv digl onn 2024.

Indemnisaziun suprastonza communal (0120.3000.00)

Tenor art. 3 cefra 6 dil regulativ d'indemnisaziun vegn l'indemnisaziun dallas commembras e commembers dalla suprastonza communal augmentada cun mintga nova perioda d'uffeci per 4%.

Pumpiers maschinas (1500.3111.00)

Igl autoscala dils pumpiers Sursassiala basegna ina revisiun. Quella fa part dalla planisaziun d'investiziuns dils pumpiers cun ina summa da frs 150'000.-. Tenor offerta eis ei denton da quintar cun cuosts da frs 220'000.- per la revisiun, aschia che era la cumpart dalla vischnaunca da Mustér s'augmenta en quella sparta.

Contribuziun scola da talents (2130.3612.00)

Daniev ha ina persuna dalla vischnaunca la pussevividad da visitar la scola da talents a Glion.

Baghetgs da scola e halla Cons – Manteniment (2170.3144.00)

Vid ils baghetgs dalla scola sto vegnir fatg diversas lavurs da manteniment. Da menziunar ein las siaras dall'escha che duessen vegni remplazzadas cun il sistem da "Salto" analog alla halla Cons, las storas dallas finiastras ch'ei empaglia e la sanaziun/renovaziun dalla stanza supplementara da scola per la classa supplementara.

Contribuziuns al progimnasi (2510.3611.00)

Las vischnauncas han naven da 2016 da separticipar alla finanziaziun dil sutgimnasi. Igl augment da scolars che vegnan a visitar il sutgimnasi meina tier in marcant augment dils cuosts dil progimnasi da frs. 73'800.- visavi igl onn 2024.

Contribuziuns casas da tgira (4120.3612.00)

Contribuziun tenor Puntreis en media dallas contribuziuns dils davos 5 onns. Plinavon cuntegn qualla posiziun aunc contribuziuns allas casas da tgira ordeifer la vischnaunca.

Survetsch da Spitex (4210.3612.00)

Entochen igl onn 2024 disponeva il survetsch dalla Spitex aunc dad ina reserva finanziaria che gidava da financiar ils cuosts. Quella reserva ei duvrada si cun igl onn 2024, aschia che tut ils cuosts (deficit) per il survetsch dalla Spitex vegnan daniev reparti sin ils purtaders (vischnauncas dalla Cadi).

Taxas turisticas SDT e svilup regiun turistica ASD (8400.3635.06)

Daniev vala puspei la cunvegna da prestaziun denter l'organisaziun turistica (SDT AG) e las vischnauncas da Mustér e Tujetsch. Consequentamein vegn puspei transferiu a SDT las contribuziuns en % e buca pli pauschal. Plinavon ein ins lundervi da formar la destinaziun turistica ASD, nua che mintga partenari paga annualmein ina contribuziun vid projects.

Ponderaziuns finalas

Il 28 d'october 2024 ha la cumissiun da gestiun repassau il preventiv ensemen cun la suprastanza communal. La cumissiun da gestiun sustegn la proposta dalla suprastanza communal d'approbar il preventiv 2025 (mira rapport dalla cumissiun da gestiun).

Ord ils documents aschuntai al messadi ein las cefras detagliadas sco era ulteriuras cefras indicativas veseivlas. Ils detagls tier las singulas posiziuns ein cuntenidas en in commentari. Sco usitau han las cusseglieras ed ils cussegliers la pusseivladad da prender investa da quei document confidenzial sco era d'ulteriura documentaziun tier l'administraziun communal (s'annunziar al spurtegl dall'administraziun communal).

Per garantir in tractament efficient, supplichein nus las commembras ed ils commembers dil cussegl da vischnaunca da sclarir damondas da pintga muntada ordavon culs caus da departament ni d'uffeci, resp. cul meinafatschenta. Damondas ni propostas da pli gronda muntada, supplichein nus d'inoltrar ordavon all'administraziun communal, sinaquei che las preparativas necessarias per in tractament serius e speditiv sappien vegnir fatgas.

Propostas

En concordanza cun la cumissiun da gestiun

propo na

la suprastanza communal al cussegl da vischnaunca da:

1. approbar il preventiv 2025 cun suttametter quel al referendum facultativ conform ad art. 36 lit. b dalla costituziun communal;
2. fixar per 2025 il pei dalla taglia sin las entradas e la facultad sin 99% dalla taglia cantunala ed il pei da taglia per la taglia sin schischom ad 1.7‰ (sco tochen dacheu).

Suprastanza communal Disentis/Mustér

Il president:

Il meinafatschenta:

René Epp

Roland Cajacob

Disentis/Mustér, ils 28 d'october 2024

- Survesta dil preventiv 2025
- Quen da gudogn e sperdita - preventiv 2025
- Quen d'investiziun - preventiv 2025
- Quen Center Fontauna - resumaziun preventiv 2025
- Controlla da credits
- Rapport dalla cumissiun da gestiun concernent il preventiv 2025 e la fixaziun dil pei da taglia